

УТИЦАЈ ИСЛАМА НА ПОЛИТИЧКУ СИТУАЦИЈУ У РЕПУБЛИЦИ МАКЕДОНИЈИ

Сажетак: Овај рад бави се утицајем ислама на политичка збивања и ситуацију у Републици Македонији. С обзиром да је ислам изразито присутан у друштвеном и политичком животу Македоније, од круцијалне важности је да анализирамо како се утицај истог рефлектује у овој православној држави. Наиме, Албанци, муслимани чине више од тридесет посто становништва Македоније и тиме представљају битан чинилац у њеном животу, понајвише на територији Западне Македоније, која је за време Другог светског рата припадала тзв. Великој Албанији. Неке од релевантних чињеница за овај рад јесу два битна документа – Охридски споразум из 2001.године како и Тиранска платформа- документ донет 2017.године. Ова два документа имају за циљ увећање албанских, а тиме и муслиманских интереса на територији Македоније. Увећање права националних мањина није проблем, уколико не доводи у питање опстајање суверенитета националне државе, али, како рад описује тежње Албанаца, који су већински муслимани, морамо скренути пажњу на опасност од ширења, а након тога и поновног преузимања ове територије која је била под Османским царством.

Кључне речи: Македонија, ислам, Албанци, Охридски споразум, Тиранска платформа

Увод

Религија данас представља један од круцијалних фактора како друштвеног тако и политичког живота. Наиме, данашњи свет „је жестоко религиозан“, како истиче познати социолог религије Питер Бергер.¹ Ако се осврнемо на било који део света, религија је уплетена у разна збивања и неминовно обликује животе милијарде људи. Утицај религије осети се, како у Јапану, где је шинтоизам званично напустио политичку сферу након Другог светског рата, а неформално остао у култури Јапанаца и обликује њихову свест и данас, тако и у

---

* mirelaloncar@hotmail.com

¹ Бергер, Питер, *Десекуларизација света-препород религије и светска политика*, Медитеран, Нови Сад, 2008., стр. 12.

САД, земљи која је настала као заједница протестанских верских заједница. На Балкану утицај религије све више добија примат, а понајвише религије ислам. Овај рад бавиће се утицајем ислама на политичка збивања у једној од бивших земаља СФР Југославије – Македонији.

Република Македонија² или БЈР Македонија³ формирана је 1991. године након распада СФР Југославије. Своју независност стекла је без конфликта и насиља и то на референдуму одржаном 08. септембра 1991. године, када се и слави Дан њене независности.⁴ Још од свог настанка, Македонија се суочавала са бројним оспоравањима, како постојања и прихватања саме државе, тако и признавања посебне нације и националног језика. Македонија има сталне спорове који трају и данас. Један од спорова који оптерећује Македонију, јесте питање њеног имена. Наведени спор Македонија има са суседном Грчком. Поред њега, Македонија има спор са суседном Бугарском⁵, која је међу првима признала македонску државу, али не и македонску нацију и језик. Поред наведених спорова навешћемо и спор са Српском Православном црквом око непризнавања аутокефалности Македонске Православне цркве. Спор Српске Православне цркве (СПЦ) и Македонске Православне цркве (МПЦ)⁶ представља пре свега политичко питање, и тиме спада у сферу изучавања политикологије религије.⁷ Поред наведених искушења са којима се Македонија суочава морамо навести и најбитнију чињеницу за овај рад, а то је податак, да је значајан део Македоније насељен Албанцима- муслиманима, који чине снажну мањину у овој земљи. Ова мањина круцијално утиче на политичке струје и политичка збивања у Македонији. Како ова мањина утиче у политичком животу Македоније, можемо најбоље утврдити тежњом албанских политичких партија да имплементирају „Тиранску платформу“⁸ на простору Македоније, како би остварили већа права за све Албанце у Македонији. А, како су Албанци углавном исламске деноминације, тиме се остварују заправо већа права муслимана у Македонији. Наиме, сматра се да је „албанска муслиманска популација најрелигиознија“ међу свим становницима бивше СФР Југославије.⁹ Чак је и поглавар ИЗ Македоније Сулејман Реџеџи, деведесетих година двадесетог века, из-

---

² Уставно име Македоније је Република Македонија, мада су власти Грчке оспоравале признавање тог имена и означили га као злоупотребу назива истоимене хеленске провинције чије име данас носи северна Грчка област. Видети више о томе у: Ђукановић, Драган, Политичке прилике и међуетнички односи у Македонији, М П 3-4, 2003. (стр. 395-412)

³ Под именом Бивша Југословенска Република Македонија, Република Македонија је примљена у Уједињене нације.

⁴ Вучић С. и Миленковић М., Македонија: Фактор стабилности или нестабилности у регионалном подкомплексу Западни Балкан?, М П 3-4, 2014 (стр. 423-442)

⁵ Бугарска на Македонију гледа као на део своје националне историје и сматра да је македонски идентитет вештачки

⁶ О спору СПЦ и МПЦ видети у : Nikolić M., Dimitrijević D., „Macedonian Orthodox Church (MOC) in Former Yugoslav state, *Politics and Religion*, Vol. VII, no.1/2013., Belgrade.

⁷ О политикологији религије видети у: Jevtić Miroљub, Political science and religion, *Politics and Religion*, Vol I, no.1/2007, Belgrade.

⁸ https://hr.wikipedia.org/wiki/Tiranska_platforma , Приступљено: 17.09.2017. године

⁹ Јевтић Мирољуб, *Религија- изазов политичкој науци*, Центар за проучавање религије и верску толеранцију, Београд, 2010.,, стр. 206.

јавио: „...да ће наш пут и пут свих Албанаца бити Алахов пут..Албанци из Македоније су веома добри муслимани и вјерници...“.

Етничка и религијска хетерогеност Македоније

Македонија је изразито економски неразвијена земља, има широку етничку структуру и представља мултиконфесионално друштво. Према сајту ЦИА-е етничка слика Македоније је следећа: Македонаца има 64,2%, Албанаца 25,2%, Турака 2,9%, Рома 2,7%, Срба 1,8% и других 2,2%.¹⁰ Према овим подацима потврђујемо чињеницу која нам говори о етничкој хетерогености македонског друштва. Највиши правни акт Републике Македоније, Устав Републике Македоније наглашава да је Македонија конституисана као национална држава Македонског народа, али и Албанаца, Турака, Влаха, Рома и других који у њој живе.¹¹ Поред чињенице о етничкој хетерогености, навешћемо и податке везане за религиозност ове мултиконфесионалне државе. Према сајту ЦИА-е, можемо видети следећу слику: православних Македонаца има 64,8%, муслимана 33,3%, и других хришћанских деноминација 0,4%.¹² Из ових података закључујемо да је присуство ислама значајно у Македонији и то свакако има кључни утицај у друштвеном и политичком функционисању ове земље.

Још једна чињеница која нам је јако битна за овај рад јесте податак да је простор садашње Македоније био под Османском влашћу у периоду од XIV до XX века, тачније од 1395.године када су Османлије освојиле Македонију у светом рату који су водили против немуслиманског становништва - Гази, а који је био један од значајних фактора у формирању Османског царства.¹³ А према Хасану ал Бани, оснивачу Муслиманске браће¹⁴, „Свака земља где је речено нема Бога осим Алаха, део је наше отаџбине. Она је света и за њу се мора водити свети рат“.¹⁵ Овај став нам јасно говори о могућим претензијама муслимана у Македонији, с обзиром да су и многе Албанске политичке странке, као што је Демократска партија Албанаца, профилисане тако да у својим паролама јасно указују на исламски дух, који је неодвојив од политике.¹⁶

¹⁰ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/mk.html>,

Приступљено: 10.09.2017.године

¹¹ Устав Републике Македоније доступан је на сајту Собрања, видети више о Уставу Републике Македоније на : <http://www.sobranie.mk/WBStorage/Files/UstavnaRmizmeni.pdf>,

Приступљено: 10.09.2017.године

¹² <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/mk.html>,

Приступљено: 10.09.2017.године

¹³ Видети више о томе у : Халил Иналцик, *Османско царство*, Утопија, Београд, 2003.

¹⁴ „Муслиманска браћа“ представља један од најстаријих исламско фундаменталистичких покрета који је основан 1928.године у Египту

¹⁵ Bizir Bawad D., *Introduction à l'étude des mouvements islamistes sounnites au Liban, teza na Ecole pratique des hautes etudes en sciences sociales*, Париз, 1984. , стр. 115. Овде наведено према: Јевтић Миролуб, *Савремени џихад као рат*, ИРО, „НОВА КЊИГА“, Београд, 1989., стр. 265.

¹⁶ Јевтић, Миролуб, *Политикологија религије*, Центар за проучавање религије и верску толеранцију, Београд, 2009.,стр. 277.

Ислам је политика

Да би смо схватили зашто је битан утицај једне религије на државу, у овом делу рада покушаћемо да дамо одговоре о томе шта заправо представља ислам и шта је циљ истог како би нам јасније било зашто је фактор ислама незанемарљив како на светској политичкој сцени тако и у политичком животу Македоније. Наиме, ислам није само религија он је „комплетан поглед на свет“, истиче Мирољуб Јевтић.¹⁷ „Ислам означава комплетни концепт, теорију, идеологију, филозофију, закон, пут и систем живота, усмеравајући човека у свему у космосу и спиритуалном свету, од рођења до смрти“.¹⁸ Ислам је круцијално везан за политику јер у исламу суверенитет припада искључиво Богу.¹⁹ Пример да се ислам не може одвојити од политике дао је сам Мухамед који је био „веровесник, првосвештеник, шеф државе, врховни командант војске, врховни судија- МУХАМЕД ЈЕ БИО ДРЖАВА“.²⁰ Како видимо, ислам није само религија већ нешто много комплексније и шире, што би рекао познати теоретичар исламског фундаментализма Пакистанац Мевдуди „Ислам је револуциона идеологија“, а муслиман је „назив револуционе партије“ који спроводи њен „револуциони програм“ док се не освоји цео свет.²¹

Како би приказали какав је утицај ислама на политичка збивања у Македонији, прво ћемо изнети четири битне одлуке које су донете 1992. године у Меки, у Саудијској Арабији, од стране исламске међудржавне организације ОИС (Организације исламске сарадње) која окупља све већинске муслиманске земље. Одлуке су следеће:

1. Да БиХ буде призната као независна држава у границама које је дефинисао АВ-НОЈ
2. Да се помогне Албанцима Космета да формирају самосталну политичку заједницу
3. Да се призна политичка аутономија Рашке области
4. Да се Македонија преуреди у смислу поделе суверенитета између муслимана и Македонаца.²²

Организација исламске сарадње има седиште у Саудијској Арабији (град Цеда). Ова организација окупља већину муслиманских земаља, међу којима и Албанију која је њена чланица, затим Босну и Херцеговину, која је пуноправни посматрач у тој организацији. Хрватска, Словенија и Македонија имају статус сталних гостију. Поред њих статус сталних гостију имају и представници тзв. Косова и тзв. Санцака.

---

¹⁷ Јевтић, Мирољуб, *Политикологија религије...* стр. 187.

¹⁸ Исто, стр. 187.

¹⁹ Исто, стр. 188.

²⁰ Јевтић Мирољуб, *Религија- изазов политичкој науци...*стр. 147.

²¹ Овде наведено према: Сејид Абу ал-Ала ал Мавдуди, *Џихад у исламу, Таквим*, Сарајево, 1992., преузето из: Јевтић, Мирољуб, *Политички односи и религија*, Центар за проучавање религије и верску толеранцију, Београд, 2011., стр. 37.

²² *Препород*, исламске информативне новине, Сарајево, 15.02.1992.године, стр. 10, Овде наведено према: Јевтић Мирољуб, *Религија- изазов политичкој науци...*стр. 176.

Утицај Саудијске Арабије на простору Балкана, а онда и Македоније је изразито значајан и то се понајвише огледа у ширењу вахабизма. Ипаче, вахабизам је данас државно верско учење у Саудијској Арабији и оно је настало на темељима учења Мухамеда ибн Адел Вахаба о повратку муслимана на изворне исламске вредности и учења. Продори вахабита на простор Балкана ишли су путем утицаја разних хуманитарних организација, исламских центара, исламских школа и др. Сматра се да је вахабизам на територији Македоније био оличен у деловању муфтије Скопља, Зенуну Бериши. Поред њега неминован је утицај и неколико десетина исламских теолога из Саудијске Арабије и Пакистана, истиче Оливер Потежица.²³ У данашње време један од најзначајнијих представника и лидера вахабија у Македонији је Рамадан Рамадани, пише Сител. Поред тога што представља лидера вахабија у Македонији, Рамадан Рамадани повезиван је и са фондацијом Сороса у Македонији, наиме наводи се да је исти члан извршног одбора Фондације Сорос у Македонији. Поред ових навода, наводи се да је Рамадан Рамадани повезан и са политичком партијом СДСМ.²⁴ Иначе, Рамадан Рамадани је оснивач института „Нисма“ – Институт за слободну мисао, где ради као аналитичар. Поред тога, гостујући је професор на Универзитету у Тетову где предаје историју културних и образовних институција у Османском периоду, наводи Акос. Како наводи сам Рамадани „Албанци Македоније више су чували ислам од других Албанаца. Готово све албанске фамилије у Македонији имају чланове који су дипломирали за имаме.“ Он даље наводи да је „исламског образовног кадра у Македонији увек било на претек.“ „Наши су кадрови ишли у Турску, неки су остали и у Саудијској Арабији, а то су људи који су могли допринети исламском животу у Македонији“ истиче Рамадани.²⁵

Међутим, оно што је од круцијалне важности за овај рад јесте наведена четврта одлука ОИС, на коју би се вратили након кратке анализе везане за Рамадана Рамаданија. Наиме, одлука ОИС је донета 1992.године и директно се односи на питање суверенитета у Македонији. Данашња ситуација нам говори да је ова одлука све ближа остварењу, нарочито после потписивања Оквирног, тачније Охридског споразума 2001.године²⁶ и након доношења такозване „Тиранске платформе“ на Божић 2017.године од стране коалиције албанских политичких партија из Македоније.

Утицај ислама на територији Македонији је неминован. Како утицаја од стране вахабизма из Саудијске Арабије, тако и исламског утицаја од стране Републике Турске, која представља наследницу Османског царства.

²³ Потежица, Оливер, Вахабити придошлице на Балкану, *Политикологија религије*, година 1, број 1, Београд, 2007.

²⁴ <http://sitel.com.mk/sluchaj-ramadan-ramadani-i-islamskiot-radikalizam-e-del-od-sdsm-i-soros> , Приступљено: 16.10.2017.године

²⁵ <https://akos.ba/ramadan-ramadani-albanci-i-bosnjaci-imaju-toliko-slicnosti-a-tako-se-malo-znaju/> , Приступљено: 17.10.2017. године

²⁶ www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/police_and_internal_security/OHRID_Agreement_13august2001.asp , Приступљено: 17.09.2017.године

Политички утицај Турске на Македонију

Иако је Република Турска званично секуларна држава, ислам је незаобилазни фактор политике ове земље услед чињенице да је становништво Турске већински муслиманско. Поред те чињенице у Републици Турској долази до све јаче религиозне реторике председника Реџепа Тајпа Ердогана и његове АКП партије. Наиме, председник Турске, Реџеп Тајп Ердоган се често у својим наступима позива на модел Османског царства, а знамо да је територија данашње Македоније била под влашћу Османског царства у периоду од XIV до XX века, и тај податак нам даје јасан сигнал о неминовности утицаја Турске на простор Републике Македоније у којем су значајна мањина Албанци исламске деноминације. Поред ставова председника Ердогана, један од најзначајнијих турских геостратега и бивши министар спољних послова Турске Ахмет Давутоглу навео је да је Македонија кључна земља Балкана, која има осетљиву етничку и верску равнотежу. Он је даље навео у својој студији „Стратегијска дубина“ да би Турска морала да ради на унапређењу односа са Македонијом и да „убеди Албанце у Македонији да на најбољи могући начин искористе своја неotuђива грађанска права“.²⁷ Колико Република Македонија значи муслиманима и Турској, наследници Османског царства, можемо закључити ако анализирамо стални утицај Турске на Македонију који се огледа у финансирању градње џамија,²⁸ како би земља добијала све израженије исламско лице, као и успостављању разних институција од стране исламских покрета из Турске. Један такав покрет је Гуленов покрет- Хизмет²⁹ који има мноштво институција, које су пре свега образовног карактера у Македонији. Неке од Гуленових институција су Интернационални Балкански Универзитет у Скопљу, затим „Yahya Kemal“ колеџ³⁰ као и значајан број средњих и основних школа.³¹ Интересантна чињеница је и та, да су новине Гуленовог покрета „Заман“³² водеће новине у Македонији.³³ Поред ових напора Турске, значајно је стално успостављање политичке сарадње ове две земље. Чак је и садашњи шеф турске дипломатије

---

²⁷ Давутоглу, Ахмет, *Стратегијска дубина: Међународни положај Турске*, Службени гласник, Београд, 2014. година, стр. 291-296.

²⁸ Једне од најпознатијих Османских џамија у Македонији су Мехмед Пашина џамија као и Јахја-пашина џамија. Јахја-пашина џамија се тренутно реновира и то од старане ТИКА-е, Турске организације за развој и сарадњу. Интересантан је и податак да је Стара Скопска чаршија највећа чаршија која се на Балкану изван Истанбула.

²⁹ О Хизмет покрету погледати више у : Ђурковић, Миша, Фетулах Гјулен и џемат Хизмет, Поља геополитике- зборник радова, *Култура полиса*, год. XIII, 2016, посебно издање и у:

Лончар Мирела, *Основе политичког деловања Хизмет покрета*, Мастер рад, Факултет политичких наука, 2017., Београд

³⁰ На сајту овог колеџа као значајан циљ се наводи намера да односи Македоније и Турске буду на највишем нивоу, погледати више о томе на: <http://www.ykc.edu.mk/about-us/our-values>, Приступљено: 11.09.2017. године

³¹ <http://serbianna.com/analysis/archives/2924>, Приступљено: 11.09.2017. године

³² <http://www.zaman.mk/en/>, Приступљено: 17.09.2017. године

³³ <http://aa.com.tr/en/education/fetullah-gulens-broad-western-balkans-network/617524>, Приступљено: 11.09.2017. године

Мевлут Чавушоглу поздравио политичке напоре Македоније и дао јој подршку за улазак у НАТО и ЕУ.³⁴

Како видимо, исламски утицај Турске представља значајан чинилац у формирању свести и духа Македоније, које постаје све више исламске оријентације, а понајвише њен западни и северозападни део који су већински насељени Албанцима и Турцима, тачније муслиманима.

Сукоб у Македонији 2001.године и Охридски (оквирни) споразум

Још од осамдесетих година двадесетог века и побуне Албанаца на територији Косова која је имала свог одјека и на територији Македоније, као и од формирања Републике Македоније 1991. године, Македонија има сталне несугласице са већинском албанском мањином која живи на њеном тлу. Једна од тих несугласица су и стални захтеви Албанаца о усвајању одлуке о статусу Албанаца као „конститутивног народа“ у Македонији. Албанци који су већином муслимани, насељени су понајвише на територији Западне Македоније. Зашто нам је ово битан податак? Наиме, територија Западне Македоније стална је мета Албанаца који су имали упорне захтеве да се иста прикључи Косову. И то највише због тога јер је тај простор Македоније био део тзв. Велике Албаније за време Другог светског рата, а како су Албанци, већински муслимани, тај део је представљао муслимански посед и као такав, према Хасану ал Бани, за њега се мора водити свети рат. Поред тога, морамо констатовати и покушаје око формирања „Републике Илириде“ са седиштем у Тетову, која би представљала могуће остварење дела плана Албанаца.

Након интервенције НАТО-а на Косову 1999.године формирана је Ослободилачка национална армија (ОНА) од стране Ослободилачке војске Косова који су прешли на територију Западне Македоније. Главни циљ ове формације био је обједињавање територија на којима живе Албанци, тј. муслимани и то на Косову, Западној Македонији, Јужној Србији и Црној Гори. Међуетничке и међурелигијске тензије постајале су све интензивније да би 2001.године, дошло је до кулминације истих као и до оружаних сукоба између Албанске, побуњеничке Ослободилачке националне армије (ОНА) и полицијских и војних снага Македоније. Последице овог сукоба однеле су око 200 жртава док је око 100.000 људи напустило своје домове. Могуће решење за смиривање ситуације дошло је од стране представника међународних снага, тачније од САД и ЕУ које су за идејно решење ове ситуације предложиле усвајање Оквирног (Охридског) споразума који се састоји од десет делова и подразумева следеће: основне принципе за решавање кризе у Македонији, затим одредбе о ослобађању затвореника и разоружавању албанских герилских група и то под присуством НАТО снага. Даље, споразум садржи идеје о развоју децентрализоване власти у Македонији као и део о недискриминацији и праведној заступљености представљања етничких заједница, и њиховој заступљености у Собрању

³⁴ <http://www.politika.rs//articles/details/383161> , Приступљено: 11.09.2017.године

Републике Македоније. Шести део споразума односи се на образовање као и на употребу језика, док седми део заступа изражавање идентитета и односи се на употребу националних симбола етничких заједница. Поред тога, споразум обухвата и усвајање одређених уставних амандмана и усвајање одређених закона који се односе на статус етничких заједница, међу којима је и Закон о службеној употреби језика. Овај споразум наишао је на многа оспоравања и мишљења да би у будућности могао да произведе нове сукобе због сталног стања подељености друштва.³⁵ Тиранска платформа је још један документ који води подељености македонског друштва тиме што има за циљ јачање албанских права и утицаја у Македонији, а позива се на Охридски споразум.

Тиранска платформа- узроци и последице

Дужи низ година Македонију је водио премијер Никола Груевски из политичке партије ВМРО-ДПМНЕ, који је оптужен 2016.године за све већи ауторитаривни режим, као и разне злоупотребе власти ради остваривања личних политичких циљева. Након апела ЕУ, македонске опозиције као и разних невладиних организација, дошло је до захтева за одржавањем ванредних парламентарних избора у Македонији. Ванредни парламентарни избори одржани су у Македонији децембра 2016.године, након којих је дошло до вишемесечног преговарања око формирања владе. Енди Рама, албански премијер окупио је албанске политичке партије из Македоније у Тирани и одржао поверљиви разговор око могуће постизборне коалиције. Резултат овог састанка било је документ под називом „Тиранска платформа“, коју ћемо представити у овом раду како би увидели које последице примена истог може да има. Наиме, „Тиранска платформа“ представља документ о заједничкој постизборној коалицији албанских политичких партија у Македонији, и овај документ, како се наводи, донет је у Тирани на православни Божић, 2017.године. Учесници овог документа су: Демократска унија за интеграцију (ДУИ), Коалиција Препород са Бесом и Савез са Албанце.³⁶ О потврди постојања ове платформе јавно се изјасио посланик албанске партије ДУИ Ејуп Аљими.³⁷

Тиранска платформа се позива на Охридски споразум, затим, залаже се за интеграцију Македоније у НАТО и ЕУ. Поред овога, кључни циљеви ове платформе свде се на заједничку програмску и стратешку приврженост Албанцима и свим грађанима Републике Македоније, како се наводи у истој.

Циљеви платформе су следећи:

1. Постизање целовите равноправности у складу са Охридским споразумом и Уставом - у овом делу платформе, наводи се да, Устав Македоније треба да утврди да су „македонски језик и његово ћирилично писмо и албански језик с његовим пис-

---

³⁵ Ђукановић, Драган, Постојеће политичке прилике и међуетнички односи у Македонији, *Погледи и осврти*, Вол ЛВ, бр. 3-4, пп. 395-412, Београд, 2013.године

³⁶ https://hr.wikipedia.org/wiki/Tiranska_platforma, Приступљено: 05.10.2017.године

³⁷ <http://www.politika.rs/sr/clanak/377373/Pogledi/Rezolucija-o-genocidu-kraj-dosadasnje-Republike-Makedonije>, Приступљено: 05.10.2017.године

мом службени језици у Републици Македонији“. Поред овог захтева, у наведеном циљу наводи се и усвајање резолуције у Собрању Републике Македоније којом се осуђује геноцид над албанским народом у Македонији у периоду од 1912.-1956. године.

2. Постизање економске једнакости и друштвеног благостања, посебно преко равноммерног регионалног развоја
3. Јачање владавине права, као предуслова за напредак у Евроатлантским процесима
4. Успостављање поверења у служби добрих међуетничких односа као кључни елемент за политичку стабилност државе
5. Решавање спора имена државе у складу са европским вредностима и принципима међународног права
6. Добросуседски односи
7. Брза интеграција у НАТО и Европску унију³⁸

Како видимо ова платформа иде у корист, албанских политичких интереса у Македонији, а самим тим и исламских, пошто, како смо већ навели, Албанци су већински исламске деноминације.

Још једна битна ставка за овај рад, а тиче се и Републике Србије јесте и одлука из Тиранске платформе да се донесе резолуција у Собрању којом ће се осудити „геноцид над албанским народом у Македонији у периоду од 1912.-1956. године“. Премијер Македоније Зоран Заев је изјавио да та одлука није опасна за Македонију, тачније, кривица спада на терет Републике Србије, која је тада била надлежна за бившу Вардарску Македонију, наводи РТС.³⁹

После доношења Тиранске платформе, долази до вишемесечних преговора око формирања нове владе, и упорног одбијања председника Македоније Ђорђа Иванова да Зорану Заеву (СДСМ) преда мандат за формирање владе. Тада долази и до многих преседана, међу којима је и утицај ЕУ и САД⁴⁰, на то да се Талат Џафери (из редова ДУИ)⁴¹ прогласи председником Собрања. Ова прича праћена је и нередима у згради парламента Македоније. Након смиривања ситуације и давања мандата од стране председника Македоније Иванова, за формирање владе Зорану Заеву, иста је формирана 2017. године. Зоран Заев постао је премијер Македоније и формирао нову владу са припадницима албанских политичких партија, који су били потписници Тиранске платформе и тиме омогућио могуће остварење захтева из текста тог документа. Поред тога један од битних података за овај рад јесте тај да је садашњи председник Соб-

³⁸ https://hr.wikipedia.org/wiki/Tiranska_platforma, Приступљено: 05.10.2017. године

³⁹ <http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/11/region/2644943/ahmeti-zahteva-od-zaeva-da-optimiziraj-srbiju-za-genocid-nad-albancima.html>, Приступљено: 08.10.2017. године

⁴⁰ Највећа Америчка амбасада на Балкану налази се управо у Македонији, а неретко се наводи да је поред амбасаде могућа изградња и регионалног центра америчке обавештајне службе ЦИА-е, као и логистичка централа за војне базе САД на Косову, Бугарској и Румунији. Видети више о томе на: <http://www.blic.rs/vesti/svet/uz-americku-ambasadu-i-centar-cia/bjy2q7v>, Приступљено: 17.10.2017. године

⁴¹ Политичка партија Демократска унија за интеграцију (ДУИ) на челу са Алијем Ахметијем представљала је главног политичког артикулатора албанске побуне у Македонији 2001. године, наводи Рамадан Рамадани за АКООС. Видети више о томе на: <https://akos.ba/ramadan-ramadani-albanci-i-bosnjaci-imaju-toliko-slicnosti-a-tako-se-malo-znaju/>, Приступљено: 17.10.2017. године

рања Талат Цафери, био комадант побуњеничке Ослободилачке националне армије (ОНА).⁴² Овај податак јасно нам указује на могуће политичке циљеве у Македонији од стране садашњег председника Собрања и бившег министра одбране, као и комаданта ОНА-е.

Ова комплексна ситуација у Македонији одражава се и на суседне земље на Балкану, пре свега на Републику Србију и то понајвише због наводне резолуције о геноциду који се помиње у Тиранској платформи. Затим, оно што највише оптерећује Републику Србију у односима са Македонијом јесте признавање Косова као независне државе од стране Македоније 09.10.2008. године.⁴³ Односи двеју земаља, Републике Македоније и Републике Србије, нарушени су услед деловања многих фактора. Морамо издвојити да је најзначајнији реметилачки фактор односа ове две братске земље, политички утицај муслиманске мањине оличене у Албанцима, која добија све већа права у Македонији и тиме ствара простор за јачање свог утицаја и изван Македоније како би постигла своје дугорочне циљеве, што смо увидели и у случају Косова. Оно што нам остаје, јесте да верујемо да ће македонски народ бити свесан ових чињеница, и да ће се трудити да дође до истине, како би се одржао територијални интегритет и суверенитет ове мале, али значајне, православне земље која има историјске пријатељске везе са Републиком Србијом и која се и даље поноси тим братским односом, како истиче „Слободен печат: Брако Срби ми вас волимо!“⁴⁴

Закључак

Након свега изложеног можемо закључити да је утицај ислама на политичка збивања у Македонији незанемарљив. Утицај ислама осећа се понајвише кроз деловање албанских политичких партија које још од формирања Македоније као самосталне државе настоје да ојачају своје позиције као и интересе ове мањине, и то кроз разне активности као што су увођење албанског језика као званичног језика у Македонији, до тежње да се албански народ прогласи „конститутивним народом“ у Македонији. Од политичког деловања па све до оружаних сукоба албанска национална мањина бори се за своје интересе, који су пре свега исламски. Усвајањем Охридског споразума 2001.године, као и доношењем Тиранске платформе 2017.године ствара се простор даљем ширењу и остварењу интереса ове мањине која пре свега има циљ који је далеко већи од идеје тзв. Велике Албаније и посеже изван граница земље коју овај рад анализира. Наиме, ислам не познаје нацију, док циљеви ислама обухватају далеко шири појам од нације. Циљеви ислама обухватају цео свет пошто је и

---

⁴² <http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/11/region/2717074/ko-je-talat-dzaferi.html>, Приступљено: 08.10.2017.године

⁴³ <http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/11/region/21052/i-makedonija-priznala-nezavisnost-kosova.html>, Приступљено: 08.10.2017.године

⁴⁴ <http://www.novosti.rs/vesti/naslovna/politika/aktuelno.289.html:682187-Makedonski-list-Braco-Srbi-mi-vas-volimo>, Приступљено: 08.10.2017.године

сам ислам планетарна идеологија намењена свим људима. Овај рад имао је за циљ да скрене пажњу на стални раст ислама како у Македонији, тако и на целом Балкану и прикаже могућу опасност око све ближег и могућег нарушавања суверенитета и интегритета Републике Македоније.

Литература:

1. Berger, Piter, (2008) Desekularizacija sveta-preporod religije i svetska politika, Mediteran, Novi Sad
2. Bizir Bawad D.,(1984) Introduction á l'etude des mouvements islamistes sounnites au Liban, teza na Ecole pratique des hautes etudes en sciences sociales, Pariz
3. Vučić S. i Milenković M., (2014) Makedonija: Faktor stabilnosti ili nestabilnosti u regionalnom podkompleksu Zapadni Balkan?, М Р 3-4, (str. 423-442)
4. Davutoglu, Ahmet, (2014) Strategijska dubina: Međunarodni položaj Turske, Službeni glasnik, Beograd
5. Đukanović, Dragan, (2013) Postojeće političke prilike i međuetnički odnosi u Makedoniji, Pogledi i osvrti, Vol LV, br. 3-4, pp. 395-412, Beograd
6. Đurković, Miša,(2016) Fetulah Gjulen i džemat Hizmet, Polja geopolitike- zbornik radova, Kultura polisa, god. XIII ,posebno izdanje
7. Jevtić Miroljub, (2007) Political science and religion, Politics and Religion, Vol I, no.1/2007,Belgrade.
8. Jevtić, Miroljub,(2009) Politikologija religije, Centar za proučavanje religije i versku toleranciju, Beograd
9. Jevtić, Miroljub, (2011) Politički odnosi i religija, Centar za proučavanje religije i versku toleranciju, Beograd
10. Jevtić Miroljub, (2010) Religija- izazov političkoj nauci, Centar za proučavanje religije i versku toleranciju, Beograd
11. Jevtić Miroljub,(1989) Savremeni džihad kao rat, IRO, „NOVA KNJIGA“, Beograd
12. Lončar Mirela, (2017) Osnove političkog delovanja Hizmet pokreta, Master rad, Fakultet političkih nauka, Beograd
13. Nikolić M., Dimitrijević D., (2013) „Macedonian Orthodox Church (MOC) in Former Yugoslav state, Politicas and Religion, Vol. VII, no.1/2013., Belgrade.
14. Potežica, Oliver, (2007) Vahabiti pridošlice na Balkanu, Politikologija religije, godina 1,broj 1, Beograd
15. Preporod, (1992) islamske informativne novine, Sarajevo, 15.02.1992.godine
16. Sejid Abu al-Ala al Mavdudi,(1992) Džihad u islamu, Takvim, Sarajevo
17. Halil Inaldžik, (2003) Osmansko carstvo, Utopija, Beograd

Интернет сајтови:

1. <http://aa.com.tr/en/education/fetullah-gulens-broad-western-balkans-network/617524>
2. <https://akos.ba/ramadan-ramadani-albanci-i-bosnjaci-imaju-toliko-slicnosti-a-tako-se-malo-znaju>
3. <http://www.blic.rs/vesti/svet/uz-americku-ambasadu-i-centar-cia/bjy2q7v>,
4. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/mk.html>
5. www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/police_and_internal_security/OHRID_Agreement_13august2001.asp
6. <http://www.zaman.mk/en/>

7. <http://www.ykc.edu.mk/about-us/our-values>
8. <http://www.novosti.rs/vesti/naslovna/politika/aktuelno.289.html:682187-Makedonski-list-Braco-Srbi-mi-vas-volimo>
9. <http://www.politika.rs//articles/details/383161>
10. <http://www.politika.rs/sr/clanak/377373/Pogledi/Rezolucija-o-genocidu-kraj-dosadasnje-Republike-Makedonije>,
11. <http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/11/region/2644943/ahmeti-zahteva-od-zaeva-da-optuzi-srbiju-za-genocid-nad-albancima.html>
12. <http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/11/region/21052/i-makedonija-priznala-nezavisnost-kosova.html>
13. <http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/11/region/2717074/ko-je-talat-dzaferi.html>
14. <http://serbianna.com/analysis/archives/2924>
15. <http://sitel.com.mk/sluchaj-ramadan-ramadani-i-islamskiot-radikalizam-e-del-od-sdsm-i-soros> ,
16. <http://www.sobranie.mk/WBStorage/Files/UstavnaRmizmeni.pdf>
17. https://hr.wikipedia.org/wiki/Tiranska_platforma

THE EFFECT OF ISLAM IN THE POLITICAL SITUATION IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA

Summary: This paper deals with the influence of Islam on political events and the situation in the Republic of Macedonia. Since Islam is distinctly present in the social and political life of Macedonia, it is crucial to analyze how the influence of the same is reflected in this Orthodox state. Namely, the Muslims of Albania make up more than thirty percent of the population of Macedonia and thus represent an important factor in her life, especially in the territory of Western Macedonia, which during the Second World War belonged to the so-called " Great Albania. Some of the relevant facts for this paper are two important documents - the Ohrid Agreement of 2001, and the Tirana Platform - a document adopted in 2017. These two documents aim to increase Albanian, and therefore, Muslim interests in the territory of Macedonia. Enlarging the rights of national minorities is not a problem unless it puts into question the existence of the sovereignty of a nation state, but as the paper describes the aspirations of Albanians, who are mostly Muslims, we must draw attention to the danger of spreading, and afterwards, the re-taking of this territory under the Ottoman the empire.

Key words: Macedonia, Islam, Albanians, Ohrid Agreement, Tirana platform